

กันยายน 2563

Asylum Access Thailand

Asia Pacific Refugee Rights Network

เครือข่ายสิทธิผู้ลี้ภัยและคนไร้รัฐ

ฟอร์ตีฟายไรท์

รายงานต่อคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เกี่ยวกับการปฏิบัติของไทยตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

บทสรุป

Asylum Access Thailand (AAT), Asia Pacific Refugee Rights Network (APRRN), เครือข่ายสิทธิผู้ลี้ภัย และคนไร้รัฐ (Coalition for the Rights of Refugees and Stateless Persons (CRSP)) และ ฟอรัมตีฟายไรท์ ยินดีกับโอกาสที่ได้นำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD)) เกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ICERD)) ของรัฐบาลไทย

รายงานนี้พบว่า ทั้งในทางนิตินัยและพฤตินัย สิทธิของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทยถูกละเมิดอย่างเป็นระบบ ประเด็นปัญหาที่กล่าวถึงในรายงานนี้ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย รวมทั้งด้วยคำที่สร้างความเกลียดชังที่เกิดขึ้นกับผู้ลี้ภัยที่เป็นชนกลุ่มน้อย การจำกัดการเดินทาง การเอาผิดทางอาญากับผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยตามกฎหมายของไทย การกักตัวโดยพลการและไม่มีระยะเวลากำหนด การข่มขู่บังคับให้เดินทางกลับ และอุปสรรคที่เป็นทางเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงการให้บริการด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และด้านการทำงาน นอกจากนี้ สถานะทางกฎหมายที่เปราะบางของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทย ยังเป็นเหตุกระตุ้นให้พวกเขาไม่ใช้สิทธิของตนเองผ่านระบบยุติธรรม

ประการสุดท้าย เรายินดีกับการจัดทำระบบคัดกรองของรัฐบาลไทย ตามที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2562 เรามีข้อสังเกตว่า เมื่อมีการบังคับใช้ระเบียบฯ นี้ อาจมีแนวโน้มให้มีการคุ้มครองและปฏิบัติตามสิทธิหลายประการ รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกบังคับส่งกลับ และเสรีภาพในการเดินทาง และการเข้าถึงสิทธิด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ลี้ภัย อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการชี้แจงให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อประกันว่า จะมีการปฏิบัติตามระบบคัดกรองสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เจาเสนอแนะให้คณะกรรมการฯ ร้องขอให้รัฐบาลไทย

คุ้มครองจากถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชัง (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

- ชี้แจงเกี่ยวกับ “การดำเนินการอย่างเด็ดขาด” ซึ่งรัฐบาลไทยนำมาใช้ เพื่อห้าม ตักเตือน หรือดำเนินคดีต่อบุคคล โดยเฉพาะนักการเมือง ซึ่งยังคงแสดงความเห็นอย่างเหมาะสมและอย่างมีอคติในทางลบต่อชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช่คนสัญชาติไทย
- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลไทยเพื่อแก้ปัญหา และบรรเทาผลกระทบจากถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังต่อชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช่คนสัญชาติไทย

ประกันเสรีภาพในการเดินทาง (ข้อ 5(d)(i))

- เคารพเสรีภาพในการเดินทางของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย โดยดเว้นจากปฏิบัติการกวาดล้างและจับกุมแบบเหี้ยมหนัดต่อผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ซึ่งยังได้กลายเป็นอุปสรรคทำให้ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยไม่สามารถเข้าถึงสิทธิอื่น ๆ ตามอนุสัญญาฯ โดยไม่เลือกปฏิบัติ
- ประกันว่าผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย จะสามารถเข้าถึงการเยียวยาทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและอย่างเท่าเทียม โดยมีหลักประกันด้านกระบวนการพิจารณาอย่างเพียงพอ ไม่ว่าพวกเขาจะมีสถานะด้านกฎหมายอย่างไรตามกฎหมายคนเข้าเมือง ทั้งนี้อาจกระทำโดยออกกฎหมายใหม่ หรือโดยกำหนดให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองหรือกลไกการคัดกรองระดับชาติ
- เคารพเสรีภาพในการเดินทางของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในค่ายผู้พลัดถิ่นบริเวณพรมแดนไทย-เมียนมา มีสิทธิที่จะเดินทางอย่างเสรีออกจากค่ายผู้พลัดถิ่น โดยไม่ต้องขออนุญาต

ห้ามการกักตัวโดยพลการและไม่มีเวลากำหนด (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

- รับผิดชอบต่อการกักตัวเด็กในสถานกักตัวคนต่างด้าว แม้จะมีบันทึกความเข้าใจการกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ
- ยุติการกักตัวโดยไม่มีเวลากำหนดของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และประกันว่าผู้ต้องกักสามารถเข้าถึงกลไกตรวจสอบการกักตัวของตนทั้งผ่านกลไกฝ่ายบริหารและตุลาการ เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองหรือกลไกการคัดกรองระดับชาติ
- ชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายการบังคับใช้มาตรการแทนการกักตัว สำหรับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในสถานกักตัวคนต่างด้าว
- ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการที่นำมาใช้ เพื่อปรับปรุงและสนับสนุนให้สภาพภายในสถานกักตัวคนต่างด้าว สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งการลดความแออัดและจัดให้มีน้ำและอาหารอย่างเพียงพอ และประกันการเข้าถึงบริการทางสุขภาพทางกายและใจอย่างเพียงพอ รวมทั้งบริการทางสังคมอื่น ๆ

ป้องกันการส่งกลับและการบังคับให้เดินทางกลับ (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

- ออกกฎหมายหรือเพิ่มข้อบทในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองและ/หรือกลไกการคัดกรองระดับชาติ เพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ไม่ให้ถูกบังคับส่งกลับ หรือถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศต้นทาง
- ชี้แจงเกี่ยวกับความร่วมมือใด ๆ ที่มีกับหน่วยงานต่างชาติ เพื่อการส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย
- เคารพสิทธิที่จะไม่ถูกส่งกลับโดยดเว้นจากการบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย รวมทั้ง “ผลักดันกลับ” ต่อผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางบกและทางทะเล

ประกันสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (ข้อ 1)

- เคารพสิทธิด้านสุขภาพและการทำงานของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย
- ประกันว่า โรงพยาบาลของรัฐจัดให้ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยทุกคนสามารถเข้าถึงการดูแลด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะจะมีสถานะด้านเอกสารหรือสถานะด้านกฎหมายอย่างไร
- ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการเพื่อประกันให้ผู้ลี้ภัยสามารถเข้าถึงการดูแลด้านสุขภาพในราคาที่เหมาะสม
- ให้การคุ้มครองเพื่อประกันว่า ผู้ลี้ภัยสามารถเอาผิดกับนายจ้างที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ การปฏิบัติโดยมิชอบ และการทำให้เกิดสภาพการทำงานที่เสี่ยงอันตราย
- เคารพและปฏิบัติให้เป็นผลซึ่งสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ทั้งนี้โดยประกันว่า เด็กผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยสามารถสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐ และดำเนินงานอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับหน่วยงานด้านมนุษยธรรมเพื่อให้ความศึกษากับผู้ลี้ภัย

ปฏิรูปกลไกการคัดกรองระดับชาติ (ข้อ 5)

- ประกันว่า ผู้ที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้ลี้ภัยทุกคนสามารถเข้าถึงระบบคัดกรอง อันรวมถึง ชาวโรฮิงญา ชาวอุยกูร์ และชาวเกาหลีเหนือ และให้นำบทกเว้นด้านชาติพันธุ์หรือสัญชาติออกไป
- กำหนดให้มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งในกลไกการคัดกรองระดับชาติ เพื่อให้มีการพิจารณาประเด็นคำถามทั้งในแง่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และกำหนดให้มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยต่อไปในประเทศไทย จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยอันเป็นที่สุด
- ประกันว่า กลไกการคัดกรองระดับชาติประกอบด้วยข้อบทที่ระบุอย่างชัดเจนว่า ผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะและบุคคลที่ได้รับการจำแนกว่าจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง จะต้องได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการจับกุมและการกักตัว
- ประกันว่า กลไกการคัดกรองระดับชาติประกอบด้วยข้อบทที่ระบุอย่างชัดเจนว่า ข้อยกเว้นเกี่ยวกับ “ความมั่นคงของชาติ” จะได้รับการนิยามอย่างสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชน และบุคคลที่อยู่ระหว่างรอการส่งตัวกลับจะมีสิทธิคัดค้านคำสั่งเนรเทศได้

ประเด็นปัญหาตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

คุ้มครองจากถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชัง (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

ในการทบทวนข้อมูลของประเทศไทยเมื่อปี 2555 คณะกรรมการ CERD แสดงข้อกังวลเกี่ยวกับความเห็นอย่างเหมารวมและมีอคติในทางลบต่อชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย และเรียกร้องให้รัฐบาลไทย “ใช้มาตรการเพื่อขจัดความเห็นอย่างเหมารวมและมีอคติในทางลบต่อกลุ่มชาติพันธุ์”¹ ต่อข้อกังวลนี้ รายงานของรัฐบาลประจำปี 2562 ของรัฐบาลมีข้อสังเกตถึงจริยธรรมของสื่อ “ที่ถูกกำกับโดยระเบียบภายในและระบบวินัยขององค์กร อย่างสอดคล้องตามกฎหมาย จรรยาบรรณของวิชาชีพว่าด้วยความรับผิดชอบ และมาตรฐานระหว่างประเทศ”² รายงานดังกล่าวไม่ได้ระบุว่าจรรยาบรรณเพื่อการกำกับดูแลตนเอง หรือ “บทลงโทษทางอาญาตามกฎหมายอาญา” เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความเห็นอย่างเหมารวมและมีอคติอย่างไร

ในช่วงที่มีการนำเสนอรายงาน นายกรัฐมนตรีของไทย ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีไทยด้อยแถลงหลายประการเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญา ที่มีพื้นฐานมาจากความเห็นอย่างเหมารวมและมีอคติในทางลบ ยกตัวอย่างเช่น ในระหว่างการประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ในการตอบกระทู้ถามว่ารัฐบาลดำเนินงานในประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพรวมทั้งชาวโรฮิงญาอย่างไร เขากล่าวว่า “ขณะที่เรื่องโรฮิงญา ตนเห็นใจเขา แต่รูปร่างลักษณะอัตลักษณ์ต่างจากเรามาก ถ้าวันหน้ามีคนเหล่านี้ในไทยมากยิ่งขึ้นก็แล้วแต่ท่าน”³

นายกรัฐมนตรีไทยยังให้ความเห็นที่คล้ายคลึงกันในปี 2558 เมื่อผู้ลี้ภัยชาวพม่าภายหลังพบว่ามีกรคามทุกข์ชาวโรฮิงญาตามแนวพรมแดนไทย-มาเลเซีย โดยเขาบอกว่า “เราจำเป็นต้องมีสถานที่กักตัวพวกเขาไว้เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย เพราะตอนนี้เรามีสถานที่จำกัด มันเป็นมาตรการระยะสั้น โดยจะไม่มีกรสร้างสถานที่กักตัวผู้ลี้ภัยถาวรเป็นเวลา 10 หรือ 20 ปี อย่างหวังว่าพวกเขาจะสามารถเดินทางกลับ หรือจะมีคนมาพาตัวกลับไป เรากำลังหาสถานที่ พวกคุณมีที่แถวหลังบ้านไหมล่ะ? (ไม่มี) เรากำลังมองหาสถานที่ ขนาดคนไทยยังไม่มีที่อยู่อาศัยเลย”⁴

ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX ของคณะกรรมการ CERD กระตุ้นให้รัฐ “ดำเนินการอย่างเด็ดขาดเพื่อต่อต้านแนวโน้มใด ๆ ที่มุ่งโจมตี สร้างตราบาป เหมารวมหรือสร้างรูปแบบที่อ้างอิงจากเชื้อชาติ สีผิว การสืบสายโลหิต หรือความเป็นมาด้าน

¹ คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD), *ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระฉบับที่ 1-3 ของไทย*, U.N. Doc. CERD/C/THA/CO/1-3, 15 พฤศจิกายน 2555, [นับจากนี้เรียก “ข้อสังเกตเชิงสรุปกรณีประเทศไทย 2555”], ย่อหน้า 19

² CERD, *รายงานตามวาระรวมฉบับที่ 4-8 ของไทยตามข้อ 9 ของอนุสัญญา*, U.N. Doc. CERD/C/THA/4-8, 17 มิถุนายน 2562, [นับจากนี้เรียก “รายงานของรัฐบาลปี 2562”], ย่อหน้า 44

³ “บิกตู” ได้ “ขอ” ปม โรฮีนจา ถ้าคนที่อัตลักษณ์แตกต่างจากเราอยู่ วันหน้ามีมากขึ้นจะทำอย่างไร,” *Khaosod Online*, 25 กรกฎาคม 2562, https://www.khaosod.co.th/politics/news_2743621 โปรดดู Human Rights Watch, “Thailand Offers Persecuted Rohingya Little Hope,” 31 กรกฎาคม 2562, <https://www.hrw.org/news/2019/07/31/thailand-offers-persecuted-Rohingya-little-hope>

⁴ “Prayuth Rules Out Permanent Shelters For Rohingyas,” *Khaosod English*, 14 พฤษภาคม 2558, <https://www.khaosodenglish.com/politics/2015/05/14/1431607628/> สามารถรับฟังถ้อยแถลงฉบับเต็มของนายกรัฐมนตรีได้ที่นี่ <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=9T9mJMoAC0M>

ชาติหรือชาติพันธุ์ สมาชิกของประชากรกลุ่มที่ไม่มีสถานะพลเมือง โดยเฉพาะที่มาจากนักรบเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ นักการศึกษาและสื่อมวลชน ซึ่งเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายการสื่อสารด้านอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ และในสังคมทั่วไป”⁵ ความเห็นของนายกรัฐมนตรียุทธศาสตร์สนับสนุนการเหลื่อมล้ำด้านลบที่มีต่อผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญา และเป็นการกระทำผ่านตำแหน่งหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ตรงข้ามกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เราเสนอแนะให้คณะกรรมการฯ ร้องขอให้รัฐบาลไทย

- ชี้แจงเกี่ยวกับ “การดำเนินการอย่างเด็ดขาด” ซึ่งรัฐบาลไทยนำมาใช้ เพื่อห้าม ตักเตือน หรือดำเนินคดีต่อบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักรบเมือง ซึ่งยังคงแสดงความเห็นอย่างเหมารวมและมีอคติ ในทางลบต่อชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช่คนสัญชาติไทย
- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลไทยเพื่อแก้ปัญหา และบรรเทาผลกระทบจากถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังต่อชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช่คนสัญชาติไทย

ประกันเสรีภาพในการเดินทาง (ข้อ 5(ง)(1))

ตามอนุสัญญาฯ และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ รัฐบาลไทยมีพันธกรณีต้องเคารพสิทธิของทุกคนที่จะมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีที่พำนักอาศัยในดินแดนของตน และให้คงเว้นจากการจับกุมโดยพลการ⁶ ในระหว่างที่มีการนำเสนอรายงาน รัฐบาลไทยยังคงจับกุมผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยอย่างเป็นประจำ ทั้งด้วยเหตุเพราะอยู่อาศัยเกินวีซ่าหรือเพราะเข้าเมืองโดยไม่มีวีซ่า ยกตัวอย่างเช่น ในปี 2551 ทางกรมการไทยปฏิบัติกรกวาดล้างตามที่อยู่อาศัยและจับกุมผู้ลี้ภัยกว่า 200 คน โดยกว่า 50 คนเป็นเด็ก ซึ่งมาจากประเทศกัมพูชา เวียดนาม และปาकिสถาน ในช่วงเวลาสองเดือน⁷ ระหว่างปี 2561 ถึง 2562 ทางกรมการไทยยังจับกุมผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญาจำนวนมาก รวมทั้งเด็กอย่างน้อย 14 คน ซึ่งคาดว่าส่วนใหญ่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์⁸

⁵ CERD, *CERD ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง*, 1 ตุลาคม 2545, ย่อหน้า 12

⁶ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ICERD) รับรองเมื่อ 21 ธันวาคม, 1965, G.A. Res. 2106 (XX), U.N. Doc. A/6014, ข้อ 5 [นับจากนี้เรียก “ICERD”]. และโปรดดู CERD, *CERD ข้อเสนอแนะทั่วไป XXXI ว่าด้วยการป้องกันการเลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติในการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร และในระบบศาลยุติธรรม*, U.N. Doc. A/60/18, 2548, ย่อหน้า 23

⁷ ฟอर्टีฟายไรท์, “Thailand: End Raids and Arbitrary Detention of Refugees,” 12 ตุลาคม 2561, <https://www.fortifyrights.org/tha-inv-2018-10-12/> ผู้ลี้ภัยบางส่วนเป็นผู้ที่มีสถานะบุคคลภายใต้ความห่วงใยของ UNHCR

⁸ “Rohingya Illegals Caught on Train to South,” *Bangkok Post*, 18 มกราคม 2561

<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1398058/Rohingya-illegals-caught-on-train> และโปรดดูตัวอย่างเช่น Asia Pacific Refugee Rights Network, เครือข่ายสิทธิผู้ลี้ภัยและคนไร้รัฐ และฟอर्टีฟายไรท์, “Thailand: Ensure Refugee Rights and Protections Through Refugee Regulation,” 18 มิถุนายน 2561

https://www.fortifyrights.org/downloads/Joint_Statement_Thailand_Ensure_Refugee_Rights_and_Protections_T

กฎหมายในปัจจุบันไม่ได้ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเพียงพอต่อผู้ลี้ภัย ยกตัวอย่างเช่น มาตรา 81 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 บัญญัติว่า บุคคลใดที่ถูกพบว่าอยู่ในประเทศไทย โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท (617 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือทั้งจำทั้งปรับ รัฐบาลไทยไม่ได้แยกแยะระหว่างผู้ลี้ภัยและผู้อพยพอื่น ๆ และกำหนดบทลงโทษทางอาญาให้กับบุคคลทั้งสองกลุ่มโดยถือเป็นการผิดเกี่ยวกับการเข้าเมือง⁹ ทั้งผู้ลี้ภัยและผู้อพยพทั้งสองกลุ่มจะถูกส่งตัวไปกักตัวโดยหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองและถูกกักตัวที่สถานกักตัวคนต่างด้าว โดยไม่มีระยะเวลากำหนด เพื่อรอการส่งกลับ¹⁰

การจับกุมผู้ลี้ภัยของรัฐบาลไทยโดยใช้อำนาจตามมาตรา 81 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง และการจำกัดให้ผู้ลี้ภัยจากเมียนมาต้องอยู่ในค่าย ถือเป็นการจำกัดสิทธิที่จะมีอิสรภาพและเสรีภาพในการเดินทาง เป็นการละเมิดอนุสัญญาเนื่องจากเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล ไม่จำเป็น หรือไม่ได้รับสัดส่วน¹¹ มีข้อห้ามไม่ให้รัฐจำแนกหรือปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยในฐานะอาชญากร เพียงเพราะเดินทางเข้ามาหรือพำนักอาศัยในประเทศด้วยวิธีการไม่ปกติ¹² ความกลัวจะถูกจับกุมและควบคุมตัวอย่างต่อเนื่อง ยังกลายเป็นอุปสรรคทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงสิทธิอื่น ๆ รวมทั้งสิทธิด้านการทำงาน ด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ

นอกจากนั้น ผู้ลี้ภัยไม่มีเสรีภาพในการเดินทางในประเทศไทย และผู้ลี้ภัยหลายพันคนจากเมียนมาถูกกำหนดให้ต้องอาศัยอยู่ในค่ายผู้อพยพอย่างเป็นทางการหนึ่งในเก้าแห่ง ตามบริเวณพรมแดนกับประเทศเมียนมา¹³ ผู้ลี้ภัยในค่ายผู้อพยพเหล่านี้ต้องขออนุญาตหากจะเดินทางออกไปภายนอก โดยอาจได้รับอนุญาตหากเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเป็นทางการ (เช่น เข้าร่วมการอบรมของเอ็นจีโอ) แต่ไม่รวมถึงการเดินทางด้วยเหตุผลส่วนตัวรวมทั้งการทำงาน¹⁴ เนื่องจากค่ายผู้อพยพตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจึงยังเป็นการจำกัดการเดินทางของพวกเขา¹⁵

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เราเสนอแนะให้คณะกรรมการร้องขอให้รัฐบาลไทย

- เคารพเสรีภาพในการเดินทางของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย โดยงดเว้นจากปฏิบัติการกวาดล้างและจับกุมแบบเหวี่ยงแหต่อผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ซึ่งยังได้กลายเป็นอุปสรรคทำให้ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยไม่สามารถเข้าถึงสิทธิอื่น ๆ ตามอนุสัญญา โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

[hrough_Refugee_Regulation_June_18_2018.pdf](#); ฟอรัลด์ไฟฟายไรท์, “Thailand: End Child Detention, Protect All Children,” 5 พฤศจิกายน 2561, <https://www.fortifyrights.org/tha-inv-2018-11-05/>

⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, พ.ศ. 2499 มาตรา 29–30

¹⁰ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง, พ.ศ. 2522 มาตรา 54

¹¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ความเห็นทั่วไปที่ 35: ข้อ 9 (อิสรภาพและความมั่นคงของบุคคล), U.N. Doc CCPR/C/GC/35, 16 ธันวาคม 2557, ย่อหน้า 12

¹² คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, รายงานของคณะทำงานว่าด้วยจากการควบคุมตัวโดยพลการ, U.N. Doc. A/HRC/22/44, 24 ธันวาคม 2555, ย่อหน้า 10

¹³ ในขณะที่รัฐบาลไทยเรียกค่ายเหล่านี้ว่า “ที่พักพิงชั่วคราว” เราเรียกว่าค่ายผู้อพยพ เนื่องจากการเรียกว่าเป็นที่พักพิงชั่วคราวทำให้คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่ว่า พวกเขาอยู่อาศัยที่นั่นมาตั้งแต่กลางทศวรรษ 1980

¹⁴ APRRN สัมภาษณ์ L.B., กรุงเทพฯ ประเทศไทย, 11 พฤษภาคม 2563

¹⁵ Human Rights Watch, *Ad Hoc and Inadequate: Thailand's Treatment of Refugees and Asylum Seekers*, 4 กันยายน 2555, น. 15

- ประกันว่าผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย จะสามารถเข้าถึงการเยียวยาทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างเท่าเทียม โดยมีหลักประกันด้านกระบวนการพิจารณาอย่างเพียงพอในขั้นตอนปฏิบัติ ไม่ว่าจะพวกเขาจะมีสถานะด้านกฎหมายอย่างไรก็ตามกฎหมายคนเข้าเมือง ทั้งนี้อาจกระทำโดยออกกฎหมายใหม่ หรือกำหนดให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองหรือกลไกการคัดกรองระดับชาติ
- เคารพเสรีภาพในการเดินทางของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในที่พักพิงชั่วคราวบริเวณพรมแดนไทย-เมียนมา มีสิทธิที่จะเดินทางอย่างเสรีออกจากที่พักพิง โดยไม่ต้องขออนุญาต

ห้ามการกักตัวโดยพลการและไม่มีเวลากำหนด (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

ในการตอบจดหมายของคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2557 รัฐบาลไทยเน้นในรายงานตามวาระปี 2562 ว่ามีความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นจากการเคารพสิทธิของผู้ลี้ภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการระบุถึงบันทึกความเข้าใจการกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ ซึ่งทางการไทยเห็นชอบที่จะส่งตัวเด็กและแม่ออกจากสถานกักตัวคนต่างด้าว หากมีการวางเงินประกันจำนวน 50,000 บาท (1,500 ดอลลาร์สหรัฐ) ต่อคน¹⁶ รัฐบาลได้แย้งในรายงานว่า “บันทึกความเข้าใจนี้ ตอกย้ำพันธกิจของรัฐบาลที่จะปฏิบัติตามหลักการด้านมนุษยธรรม”¹⁷

ตามบันทึกความเข้าใจนี้ รัฐบาลประกาศพันธกิจประกันให้มีการกักตัวเด็กเป็นมาตรการขั้นสุดท้าย และให้ทำในระยะเวลาสั้นสุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹⁸ บันทึกความเข้าใจนี้เป็นความก้าวหน้าในเชิงบวก สอดคล้องกับพันธกรณีของรัฐบาลไทยที่จะ “ยุติการกักตัวผู้เยาว์โดยทันที”¹⁹ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเช่นนี้ไม่ได้เพียงพอที่จะทำให้นโยบายการกักตัวของประเทศไทยสอดคล้องเต็มที่กับอนุสัญญา เนื่องจากยังมี (1) การกักตัวโดยไม่มีระยะเวลากำหนด (2) การไม่ให้ความสำคัญมากเพียงพอต่อการใช้มาตรการแทนการกักตัว และ (3) สภาพชีวิตที่เลวร้ายในสถานกักตัวคนต่างด้าว

ประการแรก แม้จะจัดให้มีมาตรการแทนการกักตัวสำหรับผู้ลี้ภัยบางคน แต่จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ผู้ลี้ภัยกว่า 360 คนรวมทั้งเด็ก 15 คน ยังคงถูกกักตัวในสถานกักตัวคนต่างด้าวของไทย²⁰ รวมทั้งผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญา 170 คน

¹⁶ บันทึกความเข้าใจการกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ 2562 [นับจากนี้เรียก “บันทึกความเข้าใจว่าด้วยมาตรการแทนการกักตัว”]. และโปรดดู แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, Asia Pacific Refugee Rights Network, และอื่นๆ, “Ensure New Refugee Regulation Meets International Standards”, 11 พฤศจิกายน 2562, <https://www.fortifyrights.org/downloads/Joint-Statement-Thailand-Ensure-New-Refugee-Regulation-Meets-International-Standards.pdf>

¹⁷ รายงานของรัฐบาลปี 2562, ย่อหน้า 94

¹⁸ อ่างแล้ว

¹⁹ CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 21-23 ของแคนาดา, U.N. Doc. CERD/C/CAN/CO/21-23, 13 กันยายน 2560, ย่อหน้า 33(b)

²⁰ Asylum Access Thailand, บันทึกการประชุมของคณะทำงานว่าด้วยการคุ้มครองของ UNHCR, 10 มีนาคม 2563 (อยู่ในไฟล์ของ Asylum Access Thailand); Daron Tan and Manachaya Yankittikul, “A Looming Catastrophe: COVID-19, Urban Refugees, and the Right to Health in Thailand,” *Refugee Law Initiative*, 11 พฤษภาคม 2563, <https://rli.blogs.sas.ac.uk/2020/05/11/a-looming-catastrophe-covid-19-urban-refugees-and-the-right-to-health-in-thailand/>

ซึ่งถูกกักตัวมาเป็นเวลานานในประเทศไทย²¹ ไม่ปรากฏข้อมูลเพิ่มเติมว่าจะมีการขยายขอบเขตของบันทึกความเข้าใจให้ครอบคลุมถึงผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยโดยทั่วไปหรือไม่

ประการที่สอง ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของบันทึกความเข้าใจนี้ ยังคงตกเป็นเป้าหมายการกักตัวโดยไม่มีระยะเวลากำหนดในสถานกักตัวคนต่างด้าว หากถูกจับกุมและกักตัว เนื่องจากไม่มีมาตรการอื่นแทนการกักตัว แม้ว่าสถานกักตัวของไทยเหล่านี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อการพำนักอาศัยไม่เกิน 15 วัน²²

ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยมีทางเลือกสามประการ หากต้องการหลีกเลี่ยงการกักตัวโดยไม่มีระยะเวลากำหนด ได้แก่ การย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศที่สาม การปล่อยตัวจากการประกัน และการเดินทางกลับมาตุภูมิโดยสมัครใจ การย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศที่สามไม่ใช่ทางออกที่เป็นไปได้จริงสำหรับผู้ลี้ภัยส่วนใหญ่ เนื่องจากที่จะทำเช่นนั้นได้อย่างจำกัด และถึงแม้จะมีเพียงน้อยกรณีก็เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาดำเนินงานหลายปี²³

ระบบการประกันตัวไม่ได้เป็นทางเลือกแทนการกักตัวที่เป็นไปได้จริงสำหรับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง ในการพิจารณาอนุญาตหรือปฏิเสธการประกันตัวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองของไทย²⁴ ยกตัวอย่างเช่น เริ่มตั้งแต่ปี 2559 เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองได้ยุติการให้ประกันตัว

²¹ อังแล้ว; พอร์ตีฟายไรท์ สัมภาษณ์นายเราะห์หมัด เรื่องปราศรัย รองผู้อำนวยการ มูลนิธิศรัทธาชนเพื่อการศึกษาและเด็กกำพร้า ซึ่งเป็นเครือข่ายด้านมนุษยธรรมของสำนักพุทธาฆมนตรี, 21 เมษายน 2563 ทางกรไทยมักควบคุมตัวผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาและผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสถานกักตัวคนต่างด้าว หรือในสถานสงเคราะห์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โปรดดู พุทธิณี กางกัน และ John Quinley III, “Mass Atrocities and Human Trafficking: Rohingya Muslims on The Move,” *Humanitarian Exchange Magazine*, 24 ตุลาคม 2561, <https://www.fortifyrights.org/reg-inv-oped-2018-10-24/>. และโปรดดู Human Rights Watch, “Thailand: Let UN Agency Screen Rohingya,” 21 พฤษภาคม 2563, <https://www.hrw.org/news/2020/05/21/thailand-let-un-refugee-agency-screen-Rohingya>

²² พอร์ตีฟายไรท์, *Thailand: One Year After the Andaman Sea Refugee Crisis, End Detention and Bring Justice to Survivors of Human Trafficking*, 8 มิถุนายน 2559, http://www.fortifyrights.org/downloads/Remarks_20160608.pdf, น. 4

²³ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, “Thailand: Fact Sheet,” 31 มีนาคม 2563 <https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Thailand%20Fact%20Sheet%20-%202031MAR20.pdf>; International Organization of Migration, “Refugee Resettlement Info Sheet,” <https://thailand.iom.int/sites/default/files/Infosheets/IOM%20Infosheet%20-%20Refugee%20Resettlement.pdf>; Sansom Milton, “Arab Refugees in Bangkok Long for Home Amid Immigration Crackdown,” *Al Jazeera*, 13 พฤศจิกายน 2561, <https://www.aljazeera.com/indepth/features/arab-refugees-bangkok-long-home-immigration-crackdown-181112214711007.html>

²⁴โปรดดู พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มาตรา 54, (“ในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด...พนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้”) และโปรดดู แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, Asia Pacific Refugee Rights Network, et. al., “Thailand: Ensure New Refugee Regulation

กับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ตามข้อมูลของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล และในปี 2561 มีรายงานข่าวว่าเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเริ่มเปิดกอนการประกันตัวของผู้ลี้ภัย ซึ่งได้รับการปล่อยตัวมาเป็นเวลาหลายปีก่อนหน้านี้²⁵ บันทึกรายงานความเข้าใจปี 2562 เปิดให้มีการประกันตัวผู้ลี้ภัยที่เป็นแม่และเด็ก อย่างไรก็ตาม การกำหนดวงเงินประกันที่สูงมากถึง 50,000 บาท (1,500 ดอลลาร์สหรัฐ) ทำให้ไม่ได้เป็นทางเลือกที่เป็นไปได้สำหรับผู้ลี้ภัยที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก²⁶ นอกจากนี้ สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์ตามบันทึกความเข้าใจนี้ AAT พบว่ามีการเพิ่มวงเงินประกันสูงถึง 100,000 บาท ถึง 200,000 บาท (ประมาณ 3,000 ถึง 6,000 ดอลลาร์สหรัฐ) นอกจากการกำหนดให้ต้องวางหลักทรัพย์ AAT ยังทราบข้อมูลว่ามีการติดสินบนหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองอย่างน้อย 11 กรณี นับตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 เพื่อให้บุคคลได้รับการประกันตัวออกไป²⁷

นอกจากนั้น หน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองของไทยยังไม่ยอมทำตามเสียงเรียกร้องให้ดำเนินการตามมาตรการแทนการกักตัว สำหรับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยกลุ่มอื่น ๆ รวมทั้งผู้ลี้ภัยที่มีอาการเจ็บป่วยรุนแรง ยกตัวอย่างเช่น ในปี 2562 สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานสหประชาชาติที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัย ชี้แนะให้มีการประกันตัวผู้ต้องกัก 21 คน โดย 13 คนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ AAT ทำงานด้วย และจากกลุ่มเป้าหมาย 13 คนทางการตกลงปล่อยตัวผู้ต้องกักเพียงคนเดียว ทั้งนี้ตามข้อมูลของ AAT²⁸

การปฏิบัติเช่นนี้ขัดแย้งกับพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญาฯ เพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจากการควบคุมตัวโดยพลการ²⁹ การกักตัวโดยไม่มีเวลากำหนดของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในสถานกักตัวคนต่างด้าว ละเมิดพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา กฎหมายระหว่างประเทศห้ามไม่ให้กักตัวผู้ลี้ภัยเพียงเพราะสถานะการเข้าเมือง และกำหนดให้รัฐลดระยะเวลาการกักตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยให้สั้นสุด³⁰ นโยบายของไทยที่ไม่จัดให้มีมาตรการแทนการกักตัวสำหรับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย (ยกเว้นกรณีที่เป็นแม่และลูกตามบันทึกความเข้าใจนี้) ยังละเมิดพันธกรณีที่จะต้องกัก

Meets International Standards,” 11 พฤศจิกายน 2562, <https://www.fortifyrights.org/downloads/Joint-Statement-Thailand-Ensure-New-Refugee-Regulation-Meets-International-Standards.pdf>

²⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Between a Rock and a Hard Place: Thailand's Refugee Policies and Violations of the Principle of Non-Refoulement*, 14 กันยายน 2560, น.18

²⁶ Asia Pacific Refugee Rights Network, Asylum Access Thailand, et. al., “Joint Statement: Thailand Government MOU on Alternatives to Detention for Children,” 21 มกราคม 2562, <https://aprnm.info/joint-statement-thailand-government-mou-on-alternatives-to-detention-for-children/>

²⁷ เกิดจากข้อสังเกตของ AAT ระหว่างให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับลูกความเพื่อให้สามารถเข้าถึงการประกันตัว

²⁸ อ่างแล้ว

²⁹ CERD, ข้อเสนอนี้ทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, 1 ตุลาคม 2545, ย่อหน้า 19 (“ประกันความมั่นคงปลอดภัยของผู้ไม่มีสถานะพลเมือง โดยเฉพาะในแง่ของการควบคุมตัวโดยพลการ รวมทั้งประกันว่าสภาพภายในศูนย์กักตัวผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยสอดคล้องตามมาตรฐานระหว่างประเทศ”)

³⁰ โปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบกรณีประเทศออสเตรเลีย, U.N. Doc. CERD/C/AUT/CO/17, 22 กันยายน 2551, ย่อหน้า 17; และโปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ กรณีประเทศกรีซ, U.N. Doc. CERD/C/GRC/CO/16-19, 14 กันยายน 2552, ย่อหน้า 12

ตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยเฉพาะเป็นมาตรการที่เป็นข้อยกเว้นซึ่งให้ใช้เป็นมาตรการสุดท้าย ภายหลังจากที่มีการประเมินเป็นรายบุคคลแล้ว และภายหลังจากที่มีการใช้มาตรการแทนการกักตัวอื่น ๆ จนหมดแล้ว³¹ คณะกรรมการ CERD ย้ำถึงพันธกรณีของรัฐที่จะต้องจัดทำ และให้ความสำคัญกับมาตรการแทนการกักตัวสำหรับผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และประกันให้ใช้การกักตัวเป็นทางเลือกสุดท้ายเท่านั้น³²

ประการที่สาม สภาพในสถานกักตัวเหล่านี้ไม่สอดคล้องตามมาตรฐานระหว่างประเทศ³³ สถานกักตัวคนต่างด้าวของไทยได้รับการบรรยายว่ามีลักษณะ “น่าตกใจ”³⁴ ในปี 2558 ชาวโรฮิงญาที่ศูนย์กักตัว ผู้ต้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลาแจ้งต่อฟอร์ตีฟายโรท์ และองค์กร Burmese Rohingya Organization UK (BROUK) ว่า พวกเขาถูกควบคุมตัว 24 ชั่วโมงต่อวันในห้องขัง ซึ่งแทบไม่มีพื้นที่ส่วนตัว โดยต้องนอนเรียงกันบนพื้นและมีห้องน้ำเดียวที่ใช้งานได้สำหรับ 40 คน³⁵ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองไม่จัดให้มีการรักษาพยาบาลสำหรับเด็กชายชาวโรฮิงญาคนหนึ่งชื่อโมฮัมหมัด อามีน อายุ 16 ปี ซึ่งมีอาการไอและตัวสั่น พวกเขาบอกว่าทางการให้มาแต่ยาพาราเซตามอล หลังจากผู้ต้องกัก “ตะโกนและ

³¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *A. v. Australia*, U.N. Doc. CCPR/C/59/D/560/1993, 3 เมษายน 2540, ย่อหน้า 9.4 (คณะกรรมการยืนยันว่า หากไม่มีปัจจัยเป็นการเฉพาะของบุคคล “เช่นความเสี่ยงที่จะหลบหนี และการไม่ให้ความร่วมมือ” การควบคุมตัวอย่างต่อเนื่องย่อมถือว่ามีลักษณะที่กระทำโดยพลการ “แม้ว่าจะเป็นการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก็ตาม”) และโปรดดู คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ความเห็นทั่วไปที่ 35: ข้อ 9 (อิสรภาพและความมั่นคงของบุคคล), ย่อหน้า 15 (“ภาวะพิสูจน์เป็นของรัฐภาคี ที่จะต้องแสดงให้เห็นว่าบุคคลแสดงท่าทีคุกคาม และไม่อาจแก้ไขด้วยมาตรการทางเลือกอื่นได้”) และโปรดดู คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *F.J. et al v. Australia*, U.N. Doc. CCPR/C/116/D/2233/2013, 2 พฤษภาคม 2559, ย่อหน้า 10.3 (คณะกรรมการยืนยันว่าการควบคุมตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยระหว่างที่มีการพิจารณาคำขอ เป็นการกระทำโดยพลการ “หากปราศจากเหตุผลเป็นการเฉพาะอันเนื่องมาจากบุคคล” และการตัดสินใจใด ๆ “ต้องคำนึงถึงมาตรการที่มีลักษณะรุกรานความเป็นส่วนตัวน้อยสุดแต่สามารถบรรลุผลลัพธ์แบบเดียวกัน”)

³² โปรดดู CERD, *ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 18-21 ของเม็กซิโก*, U.N. Doc. CERD/C/MEX/CO/18-21, 19 กันยายน 2562, ย่อหน้า 35(b), (“จัดทำมาตรการแทนการกักตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยและผู้เข้าเมืองในสถานการณ์ไม่ปกติ”). และโปรดดู CERD, *ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 18-25 ของฮังการี ข้อสังเกตเชิงสรุป*, U.N. Doc. CERD/C/HUN/CO/18-25, 6 มิถุนายน 2562, ย่อหน้า 23(a), (“ประกันว่าการกักตัวผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจะถูกใช้เป็นมาตรการสุดท้าย และให้ใช้ในระยะเวลาน้อยที่สุด และให้ความสำคัญในเบื้องต้นกับมาตรการแทนการกักตัว”) และโปรดดู CERD, *ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 18-25 ของออสเตรเลีย ข้อสังเกตเชิงสรุป*, U.N. Doc. CERD/C/AUS/CO/18-20, 26 ธันวาคม 2560, ย่อหน้า 33(a), (“ให้พิจารณามาตรการแทนการกักตัวสำหรับผู้เข้าเมืองและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยทุกคนที่เดินทางมาถึงออสเตรเลียโดยไม่มีวีซ่า ประกันให้ใช้การกักตัวเป็นวิธีการสุดท้าย และประกันให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการกักตัวได้รับการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอจากศาล”)

³³ โปรดดู ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลลา) รับรองเมื่อ 8 มกราคม 2559, U.N. Doc. A/RES/70/175, rules 12, 15, 27, 42

³⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Between a Rock and a Hard Place: Thailand's Refugee Policies and Violations of the Principle of Non-Refoulement*, 14 กันยายน 2560, น. 7

³⁵ ฟอร์ตีฟายโรท์, *Everywhere is Trouble: An Update on the Situation of Rohingya Refugees in Thailand, Malaysia, and Indonesia*, มีนาคม 2559, น.7

ร้องให้” เพราะกลัวว่าเด็กคนนี้จะตาย³⁶ ตามรายงานข่าวของสื่อมวลชน ทางกรไทยควบคุมตัวผู้ลี้ภัยชาวปากีสถานที่เป็น คริสต์ พร้อมกับลูกชายเล็ก ๆ สองคนของเธอและสามีเป็นเวลาสี่เดือนเมื่อปี 2561³⁷ ในรายงานข่าวดังกล่าว ผู้หญิงคนนั้น อธิบายสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวว่า “น่าเศร้า” และบอกว่าสถานกักตัวแออัดยัดเยียด ขนาดว่าต้องผลัดกันนอน³⁸ อดีตผู้ต้องกักอีกคนหนึ่งบอกว่ามี “สภาพสุขอนามัยที่ยากลำบากมาก” และ “ไม่มีการรักษาพยาบาลมากเพียงพอ” ใน สถานกักตัวคนต่างด้าว³⁹ ในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 เมื่อเดือนพฤษภาคม 2563 ชาวโรฮีนจา 18 คนจากศูนย์ กักตัว ผู้ต้องกักตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลา รวมทั้งผู้หญิง 17 คนและเด็กผู้ชายอายุ 10 ขวบอีกหนึ่งคน ตรวจพบว่า มี เชื้อไวรัสโคโรนา⁴⁰

สภาพเช่นนี้ขัดแย้งกับพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ข้อเสนอนี้จะทั่วไป XXX ประกันว่า สภาพในสถานกักตัว ผู้ลี้ภัยต้องสอดคล้องตามมาตรฐานระหว่างประเทศ⁴¹ คณะกรรมการฯ อธิบายว่า มาตรฐานระหว่างประเทศเหล่านั้น รวมถึงการเคารพเสรีภาพด้านศาสนา วัฒนธรรม และอาหารของผู้ต้องกัก และสิทธิที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว ตนเอง⁴² ด้วยเหตุดังกล่าว สภาพเช่นนี้จึงไม่สอดคล้องตามมาตรฐานที่กล่าวไว้โดยคณะกรรมการ และย่อมถือว่าการ ละเมิดพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เราเสนอแนะให้คณะกรรมการร้องขอให้รัฐบาล ไทย

- รับผิดชอบต่อการกักตัวเด็กในศูนย์กักตัวคนต่างด้าว แม้จะมีบันทึกความเข้าใจการกำหนดมาตรการและ แนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ
- ยุติการกักตัวโดยไม่มีเวลากำหนดของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และประกันว่าผู้ต้องกักสามารถเข้าถึงกลไก ตรวจสอบการกักตัวของตนทั้งผ่านกลไกฝ่ายบริหารและตุลาการ เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองหรือ กลไกการคัดกรองระดับชาติ
- ชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายเพื่อการดำเนินงานตามมาตรการแทนการกักตัว สำหรับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยใน สถานกักตัวคนต่างด้าว

³⁶ อ่างแล้ว

³⁷ Caleb Quinley, “Life in the Shadows: Thailand’s Urban Refugees,” *The New Humanitarian*, 11 กันยายน 2562, <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2019/09/11/Thailand-refugee-policies-asylum-seekers-immigration-detention> และโปรดดู ตัวอย่างเช่น ฟอรัลตีฟายไรท์, *Everywhere is Trouble*, มีนาคม 2559, <https://www.fortifyrights.org/reg-inv-rep-2016-03-11/>

³⁸ Caleb Quinley, “Life in the Shadows: Thailand’s Urban Refugees,” *The New Humanitarian*.

³⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Between a Rock and a Hard Place: Thailand’s Refugee Policies and Violations of the Principle of Non-Refoulement*, น. 7

⁴⁰ “Thailand Logs 18 New Covid Cases, No Deaths Monday,” *Bangkok Post*, 4 พฤษภาคม 2563, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1912404/thailand-logs-18-new-covid-cases-no-deaths-monday>

⁴¹ CERD, ข้อเสนอนี้จะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 19

⁴² อ่างแล้ว, ย่อหน้า 26

- ซึ่งเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการดำเนินงานที่นำมาใช้เพื่อปรับปรุงและสนับสนุนให้สภาพภายในสถานกักตัวคนต่างด้าว สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งการลดความแออัดและจัดให้มีน้ำและอาหารอย่างเพียงพอ และประกันการเข้าถึงการดูแลสุขภาพทางกายและใจอย่างเพียงพอ รวมทั้งบริการทางสังคมอื่น ๆ

ห้ามการส่งกลับและการบังคับให้เดินทางกลับ (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

ตามกฎหมายไทย ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยหมายถึงบุคคลซึ่งอาจเข้ามา หรือพำนักอาศัยในประเทศไทย โดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้อง อันเป็นเหตุให้ต้องถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศของตนเอง⁴³ กฎหมายไทยไม่กำหนดให้มีการคุ้มครองเพื่อป้องกันการไม่ส่งกลับ ทั้งนี้ให้สิทธิกับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในการร้องต่อศาลเพื่อให้ตรวจสอบ ก่อนถูกส่งตัวกลับ⁴⁴ ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองของไทย การส่งตัวบุคคลกลับตามมาตรา 54 อาจทำได้โดยถือเป็นกระบวนการทางปกครอง โดยไม่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบทางตุลาการ⁴⁵

สืบเนื่องจากข้อกังวลของคณะกรรมการนี้ที่มีต่อการส่งกลับผู้ลี้ภัย รัฐบาลไทยได้แย้งในรายงานรัฐภาคีปี 2562 ว่า “ระหว่างปี 2556-2557 ประเทศไทยต้องเผชิญกับการหลั่งไหลเข้ามาของผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายจำนวนมากจากมหาสมุทรอินเดีย ที่เดินทางมุ่งหน้าสู่ประเทศไทย แต่ตั้งแต่ปี 2558 ไม่มีการอพยพเข้ามาอย่างผิดปรกติเช่นนี้อีกต่อไป”⁴⁶ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยยังคงใช้นโยบายที่เรียกว่า “ช่วยเหลือเพื่อส่งต่อ” หรือ “ผลักดันกลับ” โดยมีการขัดขวางไม่ให้เรือที่ขาดอุปกรณ์ของผู้ลี้ภัยและอาจรวมถึงผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์ เข้าสู่ชายฝั่งทะเลของไทย หรือมีการผลักดันออกไปในทะเล⁴⁷ โดยทางการไทยจัดอาหารและน้ำในขั้นต่ำให้กับผู้โดยสารในเรือเหล่านี้ก่อนให้เรือออกไป⁴⁸ ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนเมษายน 2561 มีรายงานว่า เรือที่บรรทุกผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงญา 56 คน เข้าสู่เกาะลันตาในจังหวัดกระบี่ของไทย หลัง

⁴³ โปรดดู พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มาตรา 54 (“คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้”)

⁴⁴ UNHCR, ข้อมูลเสนอเพื่อรายงานรวบรวมของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ: การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระ: รอบที่ 2 สมัยประชุมที่ 25, ประเทศไทย, ย่อหน้า 20

⁴⁵ โปรดดู พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มาตรา 54 (“ถ้ามีการตั้งข้อสงสัยเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”)

⁴⁶ รายงานของรัฐภาคี 2562, ย่อหน้า 93

⁴⁷ “ระนองจัดแผนพิทักษ์อันดามันสกัดโรฮิงญา” กรุงเทพธุรกิจ 10 มีนาคม 2556, <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/494215> และโปรดดู ฟอริตี้ไฟว์ไรท์, *Crimes Against Humanity, Mass Graves, and Human Trafficking from Myanmar and Bangladesh to Malaysia from 2012 to 2015*, 27 มีนาคม 2562, <https://www.fortifyrights.org/downloads/Fortify%20Rights-SUHAKAM%20-%20Sold%20Like%20Fish.pdf>; “One Year After the Andaman Sea Refugee Crisis End Detention and Bring Justice to Survivors of Human Trafficking,” 8 มิถุนายน 2559, https://www.fortifyrights.org/downloads/Remarks_20160608.pdf

⁴⁸ ฟอริตี้ไฟว์ไรท์, “Thailand, Malaysia, Indonesia: Coordinate Sea Rescues, Protect Asylum Seekers and Trafficking Survivors,” 13 พฤษภาคม 2558, <https://www.fortifyrights.org/reg-inv-2015-05-13/> และโปรดดู อังแล้ว

เผชิญพายุใหญ่ในคืนก่อนหน้า⁴⁹ ทางกรไทยยืนยันว่า ได้ส่งเรือออกสู่ทะเลแล้ว เป็นไปตามนโยบาย “ผลักดันกลับ” ส่งผลให้ชีวิตของบุคคลบนเรือเสี่ยงภัย และไม่ได้ประกันการคุ้มครองผู้ที่อาจเป็นผู้รอดชีวิตจากการค้ามนุษย์⁵⁰

ในหลายครั้งด้วยกัน คณะกรรมการว่าด้วยการยุติการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติได้ชี้แจงถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่จะต้องเคารพสิทธิของผู้ลี้ภัยในแง่การบริหารจัดการพรมแดนและนโยบายการเข้าเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการฯ มีข้อสังเกตว่า ผู้ไม่มีสถานะพลเมืองจะต้องไม่ “ถูกส่งกลับหรือถูกผลักดันไปยังประเทศหรือดินแดน อันเป็นเหตุให้มีความเสี่ยงที่อาจถูกปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง รวมทั้งการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”⁵¹ เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดนี้ “รัฐภาคีจึงมีพันธกรณีที่จะต้องประกันว่า การส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นต้องเป็นไปอย่างสมัครใจ และสอดคล้องตามหลักการไม่ส่งกลับและการไม่เนรเทศผู้ลี้ภัย”⁵² นอกจากนี้ คณะกรรมการย้ำว่า ผู้ไม่มีสถานะพลเมือง “ย่อมสามารถเข้าถึงการเยียวยาทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างเท่าเทียม รวมทั้งมีสิทธิที่จะคัดค้านคำสั่งเนรเทศ และต้องได้รับอนุญาตให้ร้องขอการเยียวยานั้นได้อย่างเป็นผล”⁵³

รัฐบาลไทยได้แสดงให้เห็นเจตจำนงในการส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ตามคำร้องขอของประเทศต้นทาง โดยในเดือนกรกฎาคม 2558 มีรายงานที่ประเทศไทยส่งกลับผู้ต้องกัก 109 คนจากชุมชนชาวอุยกูร์กลับไปประเทศจีน ซึ่ง

⁴⁹ ฟอรัที่ฟายไรท์, “Thailand/Malaysia: Protect Rohingya Refugees, Urge ASEAN to Take Action,” 2 เมษายน 2561, <https://www.fortifyrights.org/tha-mly-inv-2018-04-02/>

⁵⁰ อ่างแล้ว และโปรดดู ฟอรัที่ฟายไรท์, “Sold Like Fish”: Crimes Against Humanity, Mass Graves, and Human Trafficking from Myanmar and Bangladesh to Malaysia from 2012 to 2015, 27 มีนาคม 2562, <https://www.fortifyrights.org/downloads/Fortify%20Rights-SUHAKAM%20-%20Sold%20Like%20Fish.pdf> ความกลัวต่อการค้ามนุษย์ไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดใจจากมูลความจริง ในเดือนพฤษภาคม 2558 ทางกรไทยค้นพบหลุมฝังศพที่มีศพอยู่ภายในกว่า 30 ศพ ในแคมป์ที่ถูกทิ้งร้างของกลุ่มค้ามนุษย์ ที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในช่วงเวลาดังกล่าว ชาวโรฮิงญากว่า 2,500 คน และผู้ลี้ภัยจากบังคลาเทศ เดินทางเข้าฝั่งที่แคว้นอาเจห์ อินโดนีเซีย และลังกาวิ มาเลเซีย กลุ่มสิทธิมนุษยชนวิจารณ์รัฐบาลไทยที่ใช้นโยบาย “ผลักดันออก” เพื่อส่งเรือออกสู่ทะเล แทนที่จะให้พวกเขาขึ้นฝั่งและให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โปรดดู Human Rights Watch, “Thailand: Mass Graves of Rohingya Found in Trafficking Camp,” 1 พฤษภาคม 2558, <https://www.hrw.org/news/2015/05/01/thailand-mass-graves-Rohingya-found-trafficking-camp>; “Over 2,500 Migrants Still Adrift, U.N. Says Ahead of SE Asia Meeting,” Reuters, 27 พฤษภาคม 2558, <https://www.reuters.com/article/uk-asia-migrants-meeting/over-2500-migrants-still-adrift-u-n-says-ahead-of-se-asia-meeting-idUKKBN0OC0VW20150527>

⁵¹ CERD, ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 27 และโปรดดู CERD, CERD ข้อเสนอแนะทั่วไป XXXI, ย่อหน้า 40 และโปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 18-25 ของเลบานอน, U.N. Doc. CERD/C/LBN/CO/18-22, 5 ตุลาคม 2559, ย่อหน้า 28 (ซึ่งคณะกรรมการอธิบายอย่างชัดเจนถึงพันธกรณีของรัฐ เพื่อเป็นกรอบสำหรับการให้ที่ลี้ภัยที่มีการเคารพหลักการไม่ส่งกลับ)

⁵² CERD, ข้อเสนอแนะทั่วไป XXII: ข้อ 5 และผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่น, 24 สิงหาคม 2539, ย่อหน้า 2(b)

⁵³ CERD, ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 25

เป็นที่ปรากฏชัดว่าพวกเขาอาจถูกประหารชีวิตอย่างรุนแรง⁵⁴ ในปี 2560 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลรายงานว่ามีเจ้าหน้าที่ไทยได้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่จากเมียนมา เพื่อบังคับส่งกลับโมฮัมหมัด ฟุริคาน ชกเมน ซึ่งอาศัยอยู่ในเมียนมามายาวนาน กลับไปตุรกี และในเวลาต่อมาเจ้าหน้าที่ตุรกีได้ขังเขาไว้ในคุก⁵⁵ ในเดือนมกราคม 2562 มีรายงานข่าวว่าบลิคเกอร์ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลของเวียดนาม หายตัวไปในกรุงเทพฯ และปรากฏตัวอีกครั้งในเรือนจำของเวียดนามในอีกหลายเดือนต่อมา โดยมีรายงานข่าวว่า ศาลตัดสินว่าเขามีความผิดฐาน “ฉ้อโกงประชาชน” และลงโทษจำคุก 10 ปี⁵⁶ ไม่เป็นที่ชัดเจนว่า รัฐบาลไทยมีส่วนร่วมกับการหายตัวไปของเขาหรือไม่ อย่างไรก็ดี เจตนารมณ์ของไทยที่ร่วมมือกับรัฐบาลต่างชาติในกรณีอื่น ๆ เพื่อบังคับส่งกลับพลเมืองต่างชาติ ทำให้เกิดความเลื่อมใสอย่างมากต่อการส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังได้ส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งกัมพูชา เมียนมา และลาว มีรายงานข่าวว่า การส่งกลับเหล่านี้เป็นไปตามบันทึกความเข้าใจที่ลงนามระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสนับสนุนการเดินทางของแรงงาน⁵⁷ ตามข้อมูลของ AAT และ Center for Asylum Protection (CAP) ในช่วงที่เขียนรายงานนี้ ยังคงมีการปฏิบัติเช่นนี้อยู่ โดยเฉพาะกับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจากกัมพูชา

ทั้งยังมีข้อกังวลต่อรายงานข่าว เจ้าหน้าที่จากรัฐต่างชาติได้ขู่ว่าจะบังคับให้ส่งกลับผู้อพยพ แม้ทางการไทยจำกัดการเข้าถึงผู้ต้องกักขังชาวยูเอชอาร์ แต่มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่จีนสามารถเข้าเยี่ยมผู้ต้องกักขังชาวยูเอชอาร์ได้อย่างสม่ำเสมอ หลังจากประเทศไทยได้บังคับส่งกลับผู้ต้องกักขังชาวยูเอชอาร์ 100 คนกลับไปจีน⁵⁸ ตามรายงานข่าวของสื่อมวลชน สิงเจียน ผู้ลี้ภัยชาวจีนถูกจับและควบคุมตัวที่ศูนย์กักตัวคนต่างด้าว โดยเป็นผลจากความร่วมมือระหว่างตำรวจไทยกับจีน เขาถูกร้องขอให้ลงนามในเอกสารที่ระบุว่าเขายินยอมเดินทางกลับไปจีนโดยสมัครใจ⁵⁹ จากข้อมูลของ AAT บางครั้งเจ้าหน้าที่สถานทูตจะเข้า

⁵⁴ Anneliese McAuliffe, “Will Thailand Deport Uighurs Who Fleed China?,” *IRIN*, 27 สิงหาคม 2558, <https://www.refworld.org/docid/55e019da4.html> สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งกลับชาวจีนเชื้อสายชาวยูเอชอาร์เมื่อปี 2558 โปรดดู แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Between a Rock and a Hard Place: Thailand's Refugee Policies and Violations of the Principle of Non-Refoulement*, น. 23–26

⁵⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Between a Rock and a Hard Place: Thailand's Refugee Policies and Violations of the Principle of Non-Refoulement*, น. 31–33

⁵⁶ An Hai, “Hanoi Court Hands Vietnamese Blogger 10-year Prison Sentence,” *VOA News*, 10 มีนาคม 2563, <https://www.voanews.com/press-freedom/hanoi-court-hands-vietnamese-blogger-10-year-prison-sentence>

⁵⁷ ยกตัวอย่างเช่น Human Rights Watch พบว่าบันทึกความเข้าใจปี 2546 ระหว่างไทยและเมียนมา สนับสนุนให้มีการส่งกลับบุคคล 400 คนต่อเดือน โดยส่งโดยตรงไปยังศูนย์กักตัวที่เมียวดีในเมียนมา Human Rights Watch, *Out of Sight, Out of Mind: Thai Policy toward Burmese Refugees*, กุมภาพันธ์ 2547 <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/thailand0204.pdf>, น. 7

⁵⁸ Pimuk Rakkanam and Nontarat Phaicharoen, “Thailand: 7 Uyghurs Sentenced for Detention Center Escape,” *BenarNews*, 9 มีนาคม 2563, <https://www.benarnews.org/english/news/thai/prison-sentence-03092020150331.html>

⁵⁹ New Tang Dynasty Television, “躲过中共跨国抓捕 邢鉴吁关注滞泰中国难民”, 10 มีนาคม 2563,

เยี่ยมผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยทางการเมืองที่มีชื่อเสียง และถูกกักตัวในสถานกักตัวคนต่างด้าว เพื่อเกลี้ยกล่อมให้เดินทางกลับไปประเทศตนเอง

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เราเสนอแนะให้คณะกรรมการร้องขอให้รัฐบาลไทย

- ออกกฎหมายหรือเพิ่มข้อบทในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองและ/หรือกลไกการคัดกรองระดับชาติ เพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ไม่ให้ถูกบังคับส่งกลับ หรือถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศต้นทาง
- ชี้แจงเกี่ยวกับความร่วมมือใด ๆ ที่มีกับหน่วยงานต่างชาติ เพื่อการส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย
- เคารพสิทธิที่จะไม่ถูกส่งกลับโดยดเว้นจากการบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย รวมทั้ง “ผลักดันกลับ” ต่อผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางบกและทางทะเล

สิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (ข้อ 1)

อนุสัญญาห้ามการเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่ไม่ใช่คนชาติ⁶⁰ การแยกแยะระหว่างพลเมืองกับผู้ไม่มีสถานะพลเมืองในแง่การเข้าถึงสิทธิ เป็นสิ่งที่อาจกระทำได้ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัด และจะต้องไม่แยกจากสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม⁶¹ ทางการไทยได้ละเมิดข้อห้ามต่อการเลือกปฏิบัติในสองด้านด้วยกัน

ประการแรก ทางการไทยละเมิดสิทธิด้านการสาธารณสุขของผู้ลี้ภัยในประเทศไทย โดยมีการเลือกปฏิบัติที่ไม่อาจกระทำได้ตามข้อ 5 ของอนุสัญญา ICERD ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติให้บุคคลทุกคนมีสิทธิด้าน “การสาธารณสุข การรักษาพยาบาล หลักประกันทางสังคม และบริการด้านสังคม” และอนุสัญญา ICESCR กำหนดให้รัฐต้องประกันให้มีสิทธิที่จะเข้าถึง “สถานบริการด้านสุขภาพ สินค้าและบริการโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ”⁶² ในทำนองเดียวกันรัฐธรรมนูญไทยมุ่งประกันให้ “ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง”⁶³

<https://www.ntdtv.com/gb/2020/03/10/a102796153.html>. According to the article: “ในวันที่ 3 ธันวาคม 2562 มีคนขอให้สิ่งเจียนลงนามในเอกสารระบุว่าเขายินยอมเดินทางกลับไปจีนโดยสมัครใจ เขาระบุว่า หัวหน้าผู้ต้องกักในห้องขังบอกเขาว่า ‘คุณได้รับ ‘หมายแดง’ คล้าย ๆ กับหมายของตำรวจสากล ทำให้อาจมีการส่งตัวคุณไปประเทศจีนเมื่อใดก็ได้” (คำแปลไม่เป็นทางการ)

⁶⁰ ICERD, ข้อ 1; CERD, ข้อเสนอนแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 4

⁶¹ อ่างแล้ว, ย่อหน้า 2

⁶² อ่างแล้ว, ข้อ 5. และโปรดดู CERD, ข้อเสนอนแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 29 และ 36; และโปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระฉบับที่ 21-23 ของปากีสถาน, U.N. Doc.

CERD/C/PAK/CO/21-23, 3 ตุลาคม 2559, ย่อหน้า 38 (“คณะกรรมการเสนอแนะให้รัฐ ใช้มาตรการที่มีประสิทธิผลเพื่อประกันให้ผู้ลี้ภัยมีสิทธิในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพและบริการสาธารณสุขอื่น ๆ”); คณะกรรมการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม, ความเห็นทั่วไปที่ 14: สิทธิที่จะเข้าถึงมาตรฐานขั้นสูงสุดที่เป็นไปได้ด้านสุขภาพ (ข้อ 12 ของกติกา), U.N. Doc E/C.12/2000/4, 11 สิงหาคม 2543, ย่อหน้า 43. และโปรดดู สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, *Fact Sheet No. 31: สิทธิด้านสุขภาพ*, มิถุนายน 2551

⁶³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, มาตรา 55

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยมักถูกปฏิเสธการดูแลด้านสุขภาพ ในฐานะเป็นผู้ที่ไม่ใช่คนไทย ยกตัวอย่างเช่น ในบางกรณี มีรายงานว่าสถานบริการด้านสุขภาพในประเทศไทย ปฏิเสธไม่ให้บริการกับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยเนื่องจากพวกเขาไม่มีเอกสารแสดงตน⁶⁴ นอกจากนี้ ระบบหลักประกันสุขภาพของไทยยังครอบคลุมเฉพาะพลเมืองไทย และคนงานข้ามชาติบางกลุ่มเท่านั้น⁶⁵ ส่งผลให้ มีรายงานว่าผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจำนวนมาก ประสบปัญหาไม่สามารถซื้อหลักประกันด้านสุขภาพหรือมีค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพ⁶⁶ ผู้ลี้ภัยที่อยู่ในค่ายผู้อพยพ ซึ่งต้องพึ่งพาองค์กรมนุษยธรรมเกือบทั้งหมดด้านการรักษาพยาบาล จึงได้รับการรายงานว่า ประสบปัญหาในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพที่มีคุณภาพ⁶⁷ การจำกัดการเข้าถึงการดูแลสุขภาพและหลักประกันด้านสุขภาพของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย เป็นการละเมิดพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD ที่จะดำเนินการให้บุคคลทุกคนมีสิทธิเข้าถึงการสาธารณสุข โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ⁶⁸

ประการที่สอง ทางของไทยไม่สามารถป้องกันการเลือกปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในแง่การจ้างงาน รวมทั้งสิทธิในการทำงาน ข้อ 5(e)(i) ประกันว่าบุคคลทุกคน รวมทั้งผู้ไม่มีสถานะพลเมือง มี “สิทธิที่ในการงานทำ” และ “ทางเลือกการทำงานอย่างเสรี”⁶⁹ พันธกรณีนี้รวมถึงการขจัดอุปสรรคซึ่งป้องกันไม่ให้บุคคลมีสิทธิในการทำงาน⁷⁰

⁶⁴ Daron Tan and Manachaya Yankittikul, “A Looming Catastrophe: COVID-19, Urban Refugees, and the Right to Health in Thailand,” *Refugee Law Initiative*, 11 พฤษภาคม 2563

⁶⁵ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, *Thailand’s Universal Coverage Scheme: Achievements and Challenges. An Independent Assessment of the First 10 years (2001-2010)*, พฤษภาคม 2555, http://www.hisro.or.th/main/download/10UCS_Eng.pdf

⁶⁶ Daron Tan and Manachaya Yankittikul, “A Looming Catastrophe: COVID-19, Urban Refugees, and the Right to Health in Thailand,” *Refugee Law Initiative*, 11 พฤษภาคม 2563

⁶⁷ เป็นการเลือกปฏิบัติจนถึงขั้นที่ทางการไทย ไม่จัดบริการด้านสุขภาพให้กับผู้ลี้ภัยในค่ายผู้อพยพ แต่พึ่งพาความช่วยเหลือจากประชาคมระหว่างประเทศเพื่ออุดช่องว่างดังกล่าว โปรดดู Joshua Carroll, “Stress of Return Stalks Myanmar Refugees in Thai Border Camps,” *Al Jazeera*, 20 มิถุนายน 2562 <https://www.aljazeera.com/news/2019/06/stress-return-stalks-myanmar-refugees-thai-border-camps-190620062852897.html>

⁶⁸ CERD, ข้อเสนอนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 4. และโปรดดู ตัวอย่างเช่น CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ: สหรัฐอเมริกา, U.N. Doc. CERD/C/USA/CO/6, 8 พฤษภาคม 2551, ย่อหน้า 32

⁶⁹ ICERD, ข้อ 5(e)(i). และโปรดดู CERD, ข้อเสนอนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 29 (ยืนยันว่ารัฐควร “ขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางการเข้าถึงสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้ไม่มีสถานะพลเมือง” รวมทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการมีงานทำ) และโปรดดู CERD, การพิจารณารายงานที่นำเสนอโดยรัฐภาคีตาม ข้อ 9 ของอนุสัญญา: ข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุก รูปแบบ กรณีอาเซอร์ไบจาน, U.N. Doc. CERD/C/AZE/CO/6, 6 กันยายน 2552, ย่อหน้า 5 (ซึ่งคณะกรรมการกระตุ้นให้รัฐประกันว่า ผู้พลัดถิ่นมีโอกาสเข้าถึงการมีงานทำอย่างเท่าเทียม)

⁷⁰ CERD, ข้อเสนอนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 29

คณะกรรมการยังย่ำถึงพันธกรณีของรัฐ ซึ่งต้องจัดให้มีมาตรการเพื่อประกันว่าผู้ไม่มีสถานะพลเมือง ไม่ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในแง่สภาพการทำงานหรือข้อกำหนดของงาน⁷¹

แม้จะมีพันธกรณีเหล่านี้ ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยยังถูกปฏิเสธไม่ให้มีสิทธิในการทำงาน เนื่องจากขาดสถานะด้านกฎหมายในประเทศไทย ตามกฎหมายไทย ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทย⁷² ในขณะที่คาดว่ากลไกการคัดกรองระดับชาติจะช่วยให้ผู้ลี้ภัยมีสิทธิบางประการ แต่ไม่รวมถึงสิทธิในการทำงาน⁷³ ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยจึงถูกปฏิเสธสิทธิในการทำงานตามกฎหมายในประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ

รายงานตามวาระปี 2562 ที่รัฐบาลไทยเสนอต่อคณะกรรมการ ย้ำถึงบริการ ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและการเยียวยาหลายประการที่มีให้กับลูกจ้างทุกคน โดยไม่คำนึงถึงสถานะด้านกฎหมายของพวกเขา⁷⁴ แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานและกฎหมายแรงงานอื่น ๆ ของไทย มีผลบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกันกับผู้ที่ไม่ใช่คนชาติ⁷⁵ แต่นายจ้างก็ยังคงเอาเปรียบผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยที่ขาดสถานะด้านกฎหมาย โดยมีทั้งการงดจ่ายค่าจ้าง หรือการสิ้นสุดการจ้างงานโดยพลการ⁷⁶ การขาดการบังคับใช้และติดตามด้านกฎหมายแรงงานของไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานกับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย ถือเป็นภาระละเมิดพันธกรณีของรัฐบาลไทย เพื่อคุ้มครองสิทธิในการทำงานโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย

ประการที่สาม รัฐบาลไทยไม่ประกันให้มีการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมด้านการศึกษาสำหรับผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยในประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของไทยกำหนดให้บุคคลทุกคนเข้าถึงการศึกษาของรัฐโดยไม่เสีย

⁷¹ อ่างแล้ว, ย่อหน้า 33. และโปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระปีที่ 10-12 ของอิสราเอล, U.N. Doc. CERD/C/ISR/CO/13, 14 มิถุนายน 2550, ย่อหน้า 26

⁷² พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง, พ.ศ. 2522, 2560 มาตรา 34 และโปรดดู Human Rights Watch, *Thailand: Implement Commitments to Protect Refugee Rights*, 6 กรกฎาคม 2560, [https://www.hrw.org/news/2017/07/06/thailand-
implement-commitments-protect-refugee-rights](https://www.hrw.org/news/2017/07/06/thailand-implement-commitments-protect-refugee-rights)

⁷³ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562 25 ธันวาคม 2562

⁷⁴ รายงานของรัฐบาล, ย่อหน้า 21 (รวมถึงบริการชอตไลน์เพื่อให้มีลามาแปลสำหรับแรงงานข้ามชาติ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณพรมแดนของไทย เพื่อคัดกรองแรงงานข้ามชาติ และลดความเสี่ยงที่จะเกิดการปฏิบัติมิชอบของนายหน้ารับสมัครงานและร่วมมือกับและให้ทุนสนับสนุนเอ็นจีโอที่ทำงานกับแรงงานข้ามชาติ) และโปรดดู อ่างแล้ว, ย่อหน้า 67 (“แรงงานข้ามชาติทุกคนรวมทั้งแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายผ่านกลไกเยียวยาต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541”)

⁷⁵ โปรดดู “Labor Protection for Illegal Foreign Workers in Thailand,” <https://www.hg.org/legal-articles/labor-protection-for-illegal-foreign-workers-in-thailand-36722> (ซึ่งระบุจำนวนคดีที่ศาลแรงงานไทยวินิจฉัยว่า แรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานของไทย)

⁷⁶ AAT ให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอต่อลูกความ ที่เกิดข้อพิพาทด้านกฎหมายกับนายจ้าง ทั้งกรณีไม่จ่ายค่าจ้างหรือการสิ้นสุดการจ้างงานโดยพลการ *Asylum Access, Refugee Work Rights Report: Refugee Access to Fair and Lawful Work in Asia*, ตุลาคม 2562, https://asylumaccess.org/wp-content/uploads/2019/11/Asia-RWR_FINAL.pdf, น. 34

ค่าใช้จ่ายและมีคุณภาพ เป็นเวลาอย่างน้อย 12 ปี⁷⁷ อย่างไรก็ตาม AAT สังเกตพบว่าเจ้าหน้าที่โรงเรียนรัฐปฏิเสธไม่ให้เด็กผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยเข้าเรียน⁷⁸ นอกจากนี้ รัฐบาลไทยไม่ดำเนินการเพื่อจัดให้มีการศึกษา และพึงหวังให้องค์กรมนุษยธรรมเข้ามากำกับดูแลระบบการศึกษาในค่ายผู้พลัดถิ่น⁷⁹ การปฏิบัติเหล่านี้ถือเป็นการละเมิดพันธกรณีของรัฐบาลไทยที่จะต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการศึกษาโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เราเสนอแนะให้คณะกรรมการร้องขอให้รัฐบาลไทย

- เคารพสิทธิด้านสุขภาพและด้านการทำงานของผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย
- ประกันว่า โรงพยาบาลของรัฐจัดให้ผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยทุกคนสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพ ไม่ว่าจะมีสถานะด้านเอกสารหรือสถานะด้านกฎหมายอย่างไร
- ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานที่นำมาใช้ เพื่อประกันให้ผู้ลี้ภัยสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพในราคาที่เหมาะสม
- ให้การคุ้มครองเพื่อประกันว่า ผู้ลี้ภัยสามารถเอาผิดกับนายจ้างที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ การปฏิบัติมิชอบ และการทำให้เกิดสภาพการทำงานที่เสี่ยงอันตราย
- เคารพและปฏิบัติให้เป็นผลซึ่งสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ทั้งนี้โดยประกันว่า เด็กผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัยสามารถสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐ และดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานด้านมนุษยธรรมเพื่อให้เกิดการศึกษากับผู้ลี้ภัย

กลไกการคัดกรองระดับชาติ (ข้อ 5)

คณะกรรมการเสนอแนะเมื่อปี 2555 ว่า ประเทศไทยควร “ประกาศใช้กฎหมายและกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองผู้ลี้ภัยและผู้แสวงหาที่ลี้ภัย สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ”⁸⁰ ตามข้อเสนอแนะนี้ ในวันที่

⁷⁷ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, ข้อ 10

⁷⁸ แม้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ AAT เดินทางพร้อมกับเด็กผู้ลี้ภัย เพื่อไปสมัครเรียนที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เจ้าหน้าที่ศูนย์ก็ยังคงปฏิเสธไม่ให้เด็กที่ไม่มีสถานะด้านกฎหมายเข้าเรียน แม้ว่าทางผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยืนยันกับ AAT ล่วงหน้าก่อนไปที่สำนักงานว่า มีการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มถูกต้องแล้ว

⁷⁹ อย่างไรก็ตาม การตัดงบประมาณทำให้ประสบปัญหาในการให้บริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพกับนักเรียน สหภาพยุโรปลดงบประมาณด้านการศึกษาลง 25% สำหรับค่ายอพยพทุกแห่งในประเทศไทย ทำให้เกิดอุปสรรคต่อความสามารถของทางหน่วยงานที่จะให้ค่าตอบแทนกับครูผู้สอน และจัดซื้อตำราเรียนสำหรับนักเรียน การสื่อสารทางอีเมลระหว่าง APRRN กับ L.B., 28 พฤษภาคม 2563

⁸⁰ ข้อเสนอแนะเชิงสรุปกรณีประเทศไทย 2555, ย่อหน้า 25. ซึ่งมีลักษณะเดียวกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสำหรับประเทศอื่น ๆ เช่น อิรัก คณะกรรมการเสนอแนะให้รัฐบาลเร่งดำเนินการ “ออกกฎหมายผู้ลี้ภัยและเร่งดำเนินงานตามนั้น” CERD, ข้อเสนอแนะเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 22-25 ของสาธารณรัฐอิรัก, U.N. Doc. CERD/C/IRQ/CO/22-25, 14 ธันวาคม 2561, ย่อหน้า 38(a)

24 ธันวาคม 2562 รัฐบาลไทยประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562⁸¹

การเข้าถึงระบบคัดกรองโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ (ข้อ 5(a))

เพื่อให้บุคคล “ได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเท่าเทียมกันภายใต้ศาลและองค์กรอื่น ๆ ทั้งปวง ในกระบวนการยุติธรรม” ตามข้อ 5(a) ของอนุสัญญา ICERD จึงไม่อาจมีการตัดสินคดีของบุคคลบางกลุ่มจากการเข้าถึงกลไกการคัดกรองได้⁸² แม้ว่าเนื้อหาของระบบนี้ไม่ได้ตัดสินคดีของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณากระบวนการจัดทำร่างทำให้พบว่า ในทางปฏิบัติแล้ว รัฐบาลไทยอาจกีดกัน “บุคคลที่หลบหนีการสู้รบมาจากเมียนมา ชาวโรฮิงญา ชาวอุยกูร์ และชาวเกาหลีเหนือ” บุคคลที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อ “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” และบุคคลที่มี “ปัญหาพิเศษด้านความมั่นคง”⁸³ การกีดกันเช่นนี้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามที่มีรายงานข่าวของไทย โดยมีการจำกัดไม่ให้เจ้าหน้าที่ UNHCR ลงทะเบียนชาวบังกลา พลเมืองชาวเวียดนาม ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์⁸⁴

ความไม่ลำเอียงและเป็นธรรมในการคัดกรอง (ข้อ 5(a)) คณะกรรมการพิจารณาคัดกรองผู้ได้รับการคุ้มครอง

ตาม ข้อ 5 ของอนุสัญญา ประเทศไทยต้องประกันว่ากลไกการคัดกรองของตนเป็นอิสระและไม่ลำเอียง โดยมีการรับพิจารณาคำขอเป็นรายบุคคลโดยใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสม⁸⁵ ด้วยเหตุดังกล่าว องค์ประกอบของคณะกรรมการคัด

⁸¹ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562, 25 ธันวาคม 2562

⁸² CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 17 และ 19 ของสาธารณรัฐเกาหลี, U.N. Doc. CERD/C/KOR/CO/17-19, 10 มกราคม 2562, ย่อหน้า 14

⁸³ Waritsara Rungthong and Caroline Stover, “Thailand’s National Screening Mechanism: Key Issues,” *Opinio Juris*, 28 มกราคม 2563, <http://opiniojuris.org/2020/01/28/thailands-national-screening-mechanism-key-issues/> เป็นข้อมูลที่มาจากจดหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 18 ธันวาคม 2562, http://www.cabinet.soc.go.th/doc_image/2562/9933420829.pdf, น. 3

⁸⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลมีข้อมูลการดำเนินงานที่ผ่านมาของ UNHCR กรณีที่ไม่ลงทะเบียนชาวบังกลาและพลเมืองชาวเวียดนาม แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Between a Rock and a Hard Place: Thailand’s Refugee Policies and Violations of the Principle of Non-Refoulement*; Human Rights Watch, “Thailand: Let UN Refugee Agency Screen ชาวโรฮิงญา” 21 พฤษภาคม 2563, <https://www.hrw.org/news/2020/05/21/thailand-let-un-refugee-agency-screen-Rohingya>; The New Humanitarian, “Will Thailand deport Uighurs who fled China?” 28 สิงหาคม 2558, <https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2015/08/27/will-thailand-deport-uighurs-who-fled-china>

⁸⁵ โปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 14-17 ของจีน (รวมทั้งฮ่องกง จีนและมาเก๊า จีน), 30 สิงหาคม 2561, U.N. Doc. CERD/C/CHN/CO/14-17, ย่อหน้า 36 (“ผู้แสวงหาที่ลี้ภัยทุกคนมีสิทธิที่จะเสนอให้กรณีของตนได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานที่เป็นอิสระและไม่ลำเอียง”) และโปรดดู CERD, ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานตามวาระรวมฉบับที่ 10-11 ของญี่ปุ่น, U.N. Doc. CERD/C/JPN/CO/10-11, 26 กันยายน 2561, ย่อหน้า 36 (“คำขอสถานะ

กรองและลักษณะการแต่งตั้ง “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ต้องประกันว่าการให้ความสำคัญอย่างเหมาะสมต่อสิทธิและการคุ้มครองผู้ ลี้ภัย⁸⁶ ยกตัวอย่างเช่น ข้อ 5 ของระเบียบนี้ กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการคัดกรองที่ประกอบด้วยตัวแทนจากสำนักข่าว กรองแห่งชาติ สภาความมั่นคงของประเทศ และกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และอื่น ๆ ทำให้ เกิดข้อกังวลว่าอาจมีการลดความสำคัญที่มีต่อการคุ้มครองในกระบวนการจำแนกสถานะผู้ลี้ภัย⁸⁷ นอกจากนี้ แม้ระเบียบ ระบุให้มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสี่คน “ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนหรือด้านอื่นที่ เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ” เพื่อเข้าเป็นคณะกรรมการพิจารณาคัดกรองผู้ได้รับการคุ้มครอง แต่ ระเบียบนี้ไม่ได้ระบุหลักเกณฑ์ มาตรฐาน หรือขั้นตอนปฏิบัติที่ชัดเจนตามข้อ 5(4)⁸⁸ ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้จะ “ได้รับการแต่งตั้งโดยผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ” ยิ่งทำให้เกิดความกังวลมากขึ้นในแง่ความไม่ลำเอียงของ ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้⁸⁹

สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง (ข้อเสนอนะท้าวไป XXII)

คณะกรรมการมีข้อสังเกตว่า ควรกำหนดให้กลไกการคัดกรองมีหลักประกันด้านกระบวนการพิจารณา สำหรับผู้ลี้ภัย และผู้แสวงหาที่ลี้ภัย และประกันให้มีขั้นตอนการอุทธรณ์คำสั่งของผู้แสวงหาที่ลี้ภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำขอของพวกเขา ถูกปฏิเสธ⁹⁰ ในปัจจุบัน ระเบียบของกลไกการคัดกรองระดับชาติไม่เพียงกำหนดให้มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง ในช่วง “ก่อนการคัดกรอง” ซึ่งเป็นช่วงที่พิจารณาว่าคำขอมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ หากยังรวมถึงในขั้นการพิจารณาคำขอ ด้วย⁹¹ ระเบียบนี้กำหนดว่า ภายหลังมีการยื่นคำขอ เจ้าหน้าที่จะพิจารณาว่าผู้สมัครมีคุณสมบัติในการยื่นคำขอในฐานะ เป็น “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” หรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์คำสั่งในขั้นตอนก่อนการคัดกรองได้ อย่างไรก็ตาม มติของ

ของผู้ลี้ภัยทุกฉบับต้องได้รับการพิจารณาอย่างเหมาะสม”); คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, *ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงาน ตามวาระฉบับที่ 2 ของไทย*, 25 เมษายน 2560, U.N. Doc. CCPR/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 28

⁸⁶ โปรดดู ราชกิจจานุเบกษา, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและ ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562, ข้อ 5 คณะกรรมการยังประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ไม่เกินสี่คน “ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจ ของคณะกรรมการ” แต่ไม่ได้ระบุหลักเกณฑ์ มาตรฐาน หรือขั้นตอนปฏิบัติที่ชัดเจนตามข้อ 5(4) “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” ตามระเบียบนี้หมายถึง คนต่างด้าวที่เข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักร และ ไม่สามารถหรือไม่สมัครใจที่จะเดินทางกลับไป ยังประเทศอันเป็นภูมิลำเนาของตน เนื่องจากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะได้รับอันตรายจากการถูกประหารชีวิตประหารตามที่ คณะกรรมการกำหนด และได้รับสถานะ เป็นผู้ได้รับการคุ้มครองตามระเบียบนี้” อ้างแล้ว, ข้อ 3

⁸⁷ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับ ประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562, 25 ธันวาคม 2562 ข้อ 5

⁸⁸ อ้างแล้ว ข้อ 5(4)

⁸⁹ อ้างแล้ว

⁹⁰ CERD, *ข้อสังเกตเชิงสรุป on the Combined Fourteenth to Seventeenth Reports of Cambodia*, U.N. Doc. CERD/C/KHM/CO/14-17, 30 มกราคม 2563, ย่อหน้า 36

⁹¹ ราชกิจจานุเบกษา, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและ ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562

คณะกรรมการว่าผู้สมัครเข้าหลักเกณฑ์ที่ถือว่าเป็น “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” หรือไม่ ให้ถือเป็นที่สุดตามข้อ 20 ของระเบียบนี้⁹²

การคุ้มครองจากการจับกุมและควบคุมตัว

รัฐบาลไทยมีพันธกรณีต้องเคารพสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีที่พำนักอาศัยในดินแดนของตน และให้แจ้งเว้นจากการจับกุมโดยพลการตามอนุสัญญา⁹³ ไม่เป็นที่ชัดเจนจากระเบียบนี้ว่า (1) ผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ และ (2) ผู้ที่ได้รับสถานะเป็น “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” จะได้รับการคุ้มครองจากการจับกุมและกักตัวตามความผิดฐานเข้าเมืองหรือไม่ ระเบียบนี้ไม่ได้รับประกันอย่างชัดเจนว่าผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ จะมีสิทธิพำนักอาศัยในประเทศไทยระหว่างอยู่ในขั้นตอนของการคัดกรองได้⁹⁴ ในทางตรงข้าม ระเบียบอนุญาตให้ “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” พำนักอาศัยในประเทศไทยภายใต้เงื่อนไขพิเศษหรือเป็นการชั่วคราว⁹⁵ ระเบียบนี้ยังกำหนดว่า ผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะอาจได้รับอนุญาตให้ “พักอาศัยอยู่ ณ ที่ที่เห็นสมควร โดยให้คำรับรองว่าจะมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่” ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นการกักตัวเพื่อควบคุมตัวในรูปแบบหนึ่ง⁹⁶ ด้วยเหตุดังกล่าว “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” อาจยังคงเสี่ยงจะถูกจับกุมและกักตัวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองได้⁹⁷ ระเบียบนี้จึงไม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญา เนื่องจากไม่สามารถประกันว่าผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ และ “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” จะได้รับการคุ้มครองจากการจับกุมและกักตัว

การคุ้มครองจากการเนรเทศ การส่งตัวกลับ และการส่งกลับ (ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX)

ตามข้อเสนอแนะทั่วไป XXX บุคคลที่อยู่ระหว่างขอการเนรเทศและการส่งตัวกลับ ควรสามารถเข้าถึงการเยียวยาอย่างเป็นผล “รวมทั้งสิทธิที่จะคัดค้านคำสั่งเนรเทศ และได้รับอนุญาตให้ดำเนินการตามกลไกการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ”⁹⁸ เป็นหลักประกันที่ต้องคุ้มครองตามพันธกรณีของไทยในเรื่องการไม่ส่งกลับ ซึ่งกำหนดให้ประเทศไทยต้อง

⁹² อ่างแล้ว, ข้อ 20

⁹³ ICERD, ข้อ 5(d)(i) และโปรโตคอล CERD, ข้อเสนอแนะทั่วไป XXXI, ย่อหน้า 23

⁹⁴ ระเบียบนี้ไม่ได้กล่าวถึงสถานะด้านกฎหมายของบุคคลที่อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ ตรงข้ามกับเนื้อหาของนิยามของคำว่า “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” ที่มีการระบุว่าเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นกรณีพิเศษหรือเป็นการชั่วคราวตามข้อ 25 ของระเบียบนี้ เนื่องจากไม่มีการใช้ถ้อยคำลักษณะเดียวกันกับ “ผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะ” น่าจะหมายถึงว่าพวกเขาไม่มีสิทธิในลักษณะเดียวกัน

⁹⁵ อ่างแล้ว, ข้อ 20 และ 25

⁹⁶ ราชกิจจานุเบกษา, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562, ข้อ 19

⁹⁷ ตามบันทึกของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่ง CRSP ได้รับมา “เนื่องจากร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรจะต้องเป็นไป ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฯ ตามมาตรา 17 (คณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใด หรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษได้) มาตรา 34 (กรณีที่ให้คนต่างด้าว เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้) และมาตรา 35 (เมื่อเข้ามาตามมาตรา 34 อธิบดีอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ได้) แล้วแต่กรณี จึงต้องกำหนดให้ส่งไปดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

⁹⁸ CERD, CERD ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง, ย่อหน้า 25

ไม่ส่งกลับหรือเคลื่อนย้ายผู้ไม่มีสถานะพลเมือง “ที่เสี่ยงภัยว่าอาจตกเป็นเหยื่อการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง รวมทั้งการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”⁹⁹

แม้ข้อ 15 ของระเบียบนี้คุ้มครองคนต่างด้าว “ที่อ้างตนว่ามีเหตุสมควรจะเป็นผู้ได้รับการคุ้มครอง” จากการส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักร “เว้นแต่มีเหตุที่จะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ”¹⁰⁰ เพื่อป้องกัน*การส่งกลับผู้ลี้ภัย* รัฐบาลไทยจึงควรกำหนดข้อยกเว้นนี้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ¹⁰¹ นอกจากนี้ ไม่เป็นที่ชัดเจนในระเบียบนี้ว่าบุคคลจะสามารถคัดค้านคำสั่งให้ส่งกลับได้หรือไม่¹⁰² รัฐบาลไทยจึงต้องหลีกเลี่ยงการเหมารวมประชากรบางกลุ่มว่าเป็น “ภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ” โดยพิจารณาเพียงจากชาติพันธุ์ ศาสนา หรือสัญชาติของพวกเขา

สืบเนื่องจากพันธกรณีของไทยตามอนุสัญญา ICERD เราเสนอแนะให้คณะกรรมการร้องขอให้รัฐบาลไทย¹⁰³

- ประกันว่า ผู้ที่อาจเป็นผู้ลี้ภัย รวมทั้งผู้แสวงหาที่ลี้ภัยชาวโรฮิงญา ชาวอุยกูร์ และชาวเกาหลีเหนือทุกคน สามารถเข้าถึงกลไกการคัดกรองระดับชาติ และให้ตัดเงื่อนไขที่กีดกันด้านชาติพันธุ์หรือสัญชาติออกไป
- กำหนดให้มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งในกลไกการคัดกรองระดับชาติ เพื่อให้มีการพิจารณาคำถามทั้งในแง่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และให้มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยต่อไปในประเทศไทย จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยเป็นที่ยุติ
- ประกันว่า กลไกการคัดกรองระดับชาติประกอบด้วยข้อบทที่ระบุอย่างชัดเจนว่า ผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะและบุคคลที่ได้รับการจำแนกว่าจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง จะต้องได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยจากการจับกุมและกักตัว
- ประกันว่า กลไกการคัดกรองระดับชาติประกอบด้วยข้อบทที่ระบุอย่างชัดเจนว่า ข้อยกเว้นเกี่ยวกับ “ความมั่นคงของประเทศ” จะได้รับการนิยามอย่างสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชน และบุคคลที่อยู่ระหว่างรอการส่งตัวกลับ จะมีสิทธิคัดค้านคำสั่งเนรเทศได้

⁹⁹ อ่างแล้ว, ย่อหน้า 27

¹⁰⁰ ราชกิจจานุเบกษา, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562, ข้อ 15 และ ข้อ 25

¹⁰¹ UNHCR, *ความเห็นเสริมเกี่ยวกับการบังคับใช้นอกอาณาจักของพันธกรณีของการไม่ส่งกลับตามอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสาร พ.ศ. 2510*, <https://www.unhcr.org/4d9486929.pdf>, ย่อหน้า 20

¹⁰² CERD, *CERD ข้อเสนอแนะทั่วไป XXX ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อผู้ไม่มีสถานะพลเมือง*, ย่อหน้า 25 ระเบียบฉบับปัจจุบันกำหนดว่า คำวินิจฉัยใด ๆ ของคณะกรรมการคัดกรองในแง่การปฏิเสธการให้สถานะ “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” ถือเป็น “ที่สุด” ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลที่ถูกปฏิเสธต้องเข้าสู่กระบวนการ “ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องก็ได้” ตามข้อ 21

¹⁰³ โปรดดู แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, Asia Pacific Refugee Rights Network, และอื่นๆ, “ประเทศไทย: Ensure New Refugee Regulation Meets International Standards” 11 พฤศจิกายน 2562